

національного законодавства, що визначають статус державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, регулюють трудові відносини та головне ті положення Конституції України, які забороняють дискримінацію (ст. 24), встановлюють рівність доступу громадян до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування (ст. 38) та затверджують принцип презумпції невинуватості (ст. 62).

Список використаних джерел:

1. Конституція України : чинне законодавство станом на 3 березня 2014 р. : (офіційний текст). – К.: ПАЛІВОДА А.В., 2014. – 64 с.
2. Encyclopædia Britannica, Inc. ©2014 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.britannica.com/> (англ.).
3. Lustration Laws in Action: The Motives and Evaluation of Lustration Policy in the Czech Republic and Poland (1989-2001) (англ.).
4. Президент підписав Закон про люстрацію [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31363.html>.
5. Висновок Головного науково-експертного управління 14.08.2014 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51795.

Щодо необхідності визнання судового прецеденту та нормотворчих функцій Конституційного Суду України та Верховного Суду України як джерела права в Україні

Лазаренко Л.А., доцент кафедри загальноправових дисциплін ННІПН НАВС, кандидат юридичних наук

В Україні існує потреба у судових прецедентах як джерелах права. Неякісна система нормативно-правових актів (з прогалинами, дублюваннями, колізіями тощо) та необхідність збереження сутності судової гілки влади, яка покликана не тільки забезпечити розгляд справ по справедливості, захист інтересів особи, а й створити цілісну, ефективну судову систему та відповідний механізм захисту спричиняють потребу і у створенні судових прецедентів та визнанні нормотворчих функцій Конституційного Суду України та Верховного Суду України.

Судовий прецедент займає самостійне місце в системі джерел вітчизняного права. Судовий прецедент є винесеним по конкретній справі рішенням суду, обов'язковим до застосування при вирішенні аналогічних питань з однорідних категорій справ. Судовий прецедент слід відрізнити від усталеної (сформованої) судової практики, під якою слід розуміти правоположення, тобто твердження (положення) юридичного характеру, які конкретизують норми права та закріплені в сукупності судових актів (рішень та роз'яснень) з певної категорії справ як результат багаторазового одноманітного їх вирішення судами.

На відміну від судового прецеденту як одиничного акту суду, судова практика є сукупністю рішень судів з конкретного правового питання, що одноманітно вирішується такими судовими актами та конкретизують норми права. Судова практика є різновидом юридичної практики, під якою розуміють діяльність суб'єктів права в процесі формування і реалізації норм права, що полягає у виданні нормативних актів та у здійсненні різноманітних індивідуальних правових актів. Судовою практикою не

можна вважати будь-яке роз'яснення вищих судових органів, рішення суду, ухвалу касаційної інстанції чи навіть сукупність рішень по конкретній групі справ. Зміст судової практики становлять тільки ті правоположення юрисдикційних органів, які конкретизують норми права. Такі правоположення можуть виникати двома шляхами: 1) внаслідок подолання судовими органами прогалин у праві; 2) внаслідок здійснення судовими органами конкретизації норм права.

В сучасній юридичній науці ведеться дискусія щодо доцільності визнання рішень судів судовими прецедентами.

Опоненти визнання судового прецеденту джерелом українського права звертають увагу на те, що при здійсненні правосуддя суду достатньо застосовувати норми права, а не створювати їх. Тому компетенція суду має обмежуватися тлумаченням норм права і не передбачати нормотворчих повноважень. Вони заперечують існування в Україні прецедентної системи права, хоч і не виключають такої можливості. При цьому звертають увагу на те, що Україна ще не готова до визнання прецедентної системи права, оскільки для цього потрібен певний рівень довіри до суду, якого бракує українцям. Але до цього треба прагнути.

Прихильники концепції судового прецеденту звертають увагу на те, що застосування прецеденту в правовій діяльності нашої країни є нагальною потребою, для реалізації якої створені як правові, так і політичні передумови. Окремі автори вважають, що Україна рухається до прецедентної системи права. Її використовує весь світ, і кращої поки не вигадано: лише судова влада заповнює прогалини в законодавстві і дає роз'яснення, які ніхто інший надати не може. Єдина проблема - реєстрація рішень, адже в різних регіонах країни виносять абсолютно різні рішення з одного й того ж питання. Основна теза представників такого підходу полягає в тому, що судові прецеденти виконують значну роль у правовому регулюванні, оскільки завдяки їм конкретизуються закони, заповнюються прогалини в праві. Такими прецедентами в Україні пропонується визнати рішення Конституційного Суду України та Верховного Суду України.

В сучасній юридичній літературі нерідко обгрунтовується позиція про те, що судова практика вже є джерелом права. Прихильники такого підходу вважають, що до числа судових актів, які містять нормативні приписи, можуть бути віднесені: рішення Конституційного Суду України; нормативне тлумачення Пленуму Верховного Суду України та Вищих спеціалізованих судів; рішення судів загальної юрисдикції, що скасовують дію нормативних актів; рішення судів по аналогії закону та права, а також на основі норм права, що містять оціночні поняття; рішення Європейського суду з прав людини. Якщо припустити необхідність позитивного вирішення питання щодо визнання рішень суду судовими прецедентами, станне можливе за умови попереднього наукового обгрунтування співвідношення судового прецеденту з іншими джерелами права (тобто його місця в системі джерел права) та чіткого механізму прийняття та дії судового прецеденту. Це передбачає визначення суб'єктів прийняття такого прецеденту (зокрема, такими мають бути лише вищі судові інстанції), яка частина рішення має вважатися власне прецедентом, тобто вважатиметься нормативно зобов'язуючою.